

โครงการวิจัยเรื่อง

"การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนของจังหวัดสระบุรี"

A Study of cultural Identity to Strengthen Community efforts for Sustainable Cultural tourism Management of changwat Saraburi

ปีที่ทำการวิจัย พ.ศ.2550-เม.ย.2551

ผศ.ดร.โสวัตรี ณ ถลาง **Asst.Prof. Dr.Sowatree Nathalang**¹

¹ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นางสาวสุดารัตน์ รอดบุญส่ง **MissSudarat rodboonsong**²

²สถาบันนานาชาติสิริธรเพื่อการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง "การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนของจังหวัดสระบุรี" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนไทยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี นโยบายการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของประเทศไทยและของจังหวัดสระบุรี และการกระตุ้นให้เกิดการเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถปรับใช้ในชุมชน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่ต้องการศึกษา และใช้การสังเกตการณ์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม กับชาวบ้านในชุมชนไทยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า นับตั้งแต่ได้ก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงจากการโยกย้ายถิ่นฐาน เมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว ชุมชนได้มีการปรับตัวและสร้างอัตลักษณ์ให้ความเป็นชาติพันธุ์ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางสภาพแวดล้อมและสังคมแห่งใหม่

ความโดดเด่นของจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ ไทยวน ยังมีให้เห็นค่อนข้างชัดเจนในวิถีชีวิต เช่น อาชีพ ภาษา พิธีกรรม ความเชื่อ ประเพณี การละเล่น ดนตรี ศิลปะ จิตรกรรม และ หัตถกรรมท้องถิ่นต่าง ๆ ความโดดเด่นเหล่านี้ได้ทำให้พวกเขาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนอย่างแน่นแฟ้น อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้รับการเน้นเพื่อตอบรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งกำลังเป็นที่นิยม โดยชุมชนได้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท และ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวทั้งสามรูปแบบนี้เป็นการนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนในรูปแบบที่เป็นตัวของตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้นักท่องเที่ยว "เข้าถึง" ความเป็นไทยวนให้มากที่สุด

นโยบายด้านการท่องเที่ยวและการสนับสนุนจากภาครัฐมีส่วนในการกำหนดอัตลักษณ์ของชุมชน โดย อัตลักษณ์จะถูกนำมาใช้และปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วเพียงใดขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะตอบสนองต่อกระแส และปัจจัยภายนอกด้านการท่องเที่ยว หากชุมชนให้ความสำคัญกับการสัมผัสวัฒนธรรมโดยขาดจุดยืนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง วัฒนธรรมท้องถิ่นก็มีแนวโน้มที่จะปรับตัวไปสู่การตอบรับการท่องเที่ยวแบบมวลชน แต่หากชุมชนให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการรู้เท่าทัน และการเรียนรู้ที่เรียนรู้จากกรณีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่น ๆ ความเป็นไปได้ของการคงไว้ซึ่งจุดแข็งและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนก็สามารถเกิดขึ้นได้ภายใต้กระแส "วัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงบริโภคนิยม" ในปัจจุบัน

คำสำคัญของงานวิจัย

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความเข้มแข็งของชุมชน การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of the research titled "A study on Cultural Identity to Strengthen Community efforts for Sustainable Cultural tourism Management of changwat Saraburi" are to study the information of Cultural tourism spots in Tai Yuan community, Amphoe Saohai, Changwat Saraburi. It is also to study tourism policy at the National level as well as the provincial level, Saraburi in particular to enhance strengthening the community efforts for the policy application.

A qualitative approach is used in this study including information gathering from related literature, in-depth interview, and focus group discussion among the target groups. Non participant and participant observation techniques are also used with the targeted ethnic Tai Yuan in the community including the well versed persons.

The research findings are as follows: The community has adapted and created their ethnic identity existed through out the societal and environmental changes. The significance of ethnic consciousness e.g. Tai Yuan has been clearly revealed in various aspects of their way of life i.e. occupation, language, rituals, beliefs, traditions, play, music, arts, painting and local handicrafts. All aspects have virtually unified them in living together in the community.

Cultural identity is also reproduced to respond to the cultural tourism. There are three aspects of cultural tourism in the community: historical, rural way of life and tradition. The three cultural aspects present the community's unique identity in their own way. They create such environment that any tourists could "touch" upon the Tai Yuan identity in situ. Tourism policy and the government support also play an important role in defining community's identity. The way and the changing speed the identity is created and adjusted depend significantly upon the community's desire to respond to the current and external factors of tourism. That is to say if the community favor cultural consumerism without their strong cultural stand, local culture is likely to be adapted for artificial mass tourism. On the contrary, if it is on the basis of self indulged realization and learning by comparison with other cases of cultural tourism, the possibility of community strength and the in coming tourism for sustainable development is enhanced under the currently popular consumer tourism.

Key words

Cultural Identity, Cultural tourism, Community Strength, Sustainable tourism
Management

